

Тема: Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.

План.

1. Становлення граматичної будови мови у дітей раннього віку.
2. Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку.
3. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини .
4. Дитяче словотворення .
5. Шляхи формування граматичної правильності мови у дітей.
6. Методи формування граматичної правильності мови.
7. Заняття з формування граматичної правильності мови.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – 2-ге вид., –К.: Світич, 2008.-430.
2. Богущ А.М., Орланова Н.П., Зеленко Н.І., Лихолетова В.К. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. – К.: Вища школа,1992.- С. 174-235.
3. Бородич А.М. Методика розвитку речі. – М.,1984.- С. 99-100.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку / Наук. кер. О.В.Проскура.- К.: Освіта, 1993. - 270 с.
5. Дитина в дошкільні роки / Наук. кер. К.Л.Крутій.- Запоріжжя: ЛПС. Лтд, 2000. -268 с.
6. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.// Упорядник Богущ А.М. Частина 1 та 2. – К.: Видавничий Дім „Слово», 2005.С.405-460.
7. Тихеева развитие речі детей. –М.,1981.-С.28.
8. Чуковский К.Й. От двух до пяти : книга для родителей. – М., 1990.

4. ДИТЯЧЕ СЛОВОТВОРЕННЯ

Дитяче словотворення – це закономірне явище засвоєння дітьми граматичної будови мови. Воно розглядається як один із видів продуктивної художньо-мовної діяльності. Розвиток дитячого словотворення передбачено програмою виховання і навчання дітей.

У вільний від занять час між режимними процесами слід давати дітям можливість діяти за власною ініціативою. Вони можуть розповідати і складати казки, оповідання, виконувати пісеньки-потішки, загадувати один одному загадки, придумувати римовані слова, читати напам'ять вірші. Діти можуть використовувати настільно-друковані ігри художнього змісту. Програмою також передбачено спеціальне навчання дітей уміння придумувати римовані слова, епітети, синоніми, антоніми, власний сюжет казки, творчі розповіді.

Словесна творчість дітей проявляється у створенні слів, словосполучень, висловів, які найбільш точно відображають конкретність образів, картин, явищ, уявлень у свідомості дитини. Ці образи-уявлення, що склалися на основі минулого досвіду, не є копією побаченого, почутого. Це результат діяльності уяви, спрямованої на відтворення минулого досвіду в нових поєднаннях '.

Великою популярністю користується виняткова за змістом книга К. І. Чуковського «От двух до пяти», в якій зібрано перлини дитячого словотворення. Це: вогонь й вогонята, шишка й шишенята, дерева й дерев'ята, куці й куцата; нашійная, хтойная; наборщився, намолочив-ся, намакаронився, наузварився, тамін, мабин, повзун, колоток та ін. «Мамо, я вже накашилась», – каже дівчинка. «Татку, купи мені малювці», – просить син, звертаючись до батька.

– Ой який великий повзун лізе!

– Помаж руки мазеліном!

Не злий собака, а кусачий, не тьмяне світло, а тухле; «Треба казати не батарея, а нагрівало, не ваза, а квітниця...»

Отже, словотворчість – це активний процес неусвідомленого створення нових слів і граматичних форм на основі чуття рідної мови. В ній яскраво виступають закони мовного словотворення. Це мовна лабораторія закономірності оволодіння граматичною будовою мови.

Для словотворчості характерна надзвичайна мовна активність, яка часом перетворюється в мовні ігри дітей. Діти самі грають в створення слів, залучаючи до цього дорослих. Словотворчість пронизує всі частини мови: іменники (взувало, сільниця, повзук, учило, мокрас, помаза, кусарик, колоток, вулиціонер, пісковатор, копачка, цепля), дієслова (ладошкаються, накалюжів, відсонилася, витонула), прикметники (жмутні черевики, черв'яче яблуко, лякальні казки, молоканна каструля, бризкуча вода).

Словесна творчість виступає в двох видах: індивідуальна і групова. Найпоширенішою є індивідуальна словотворчість. Це створення нових слів, лічилок, римовок, віршів, скоромовок, казок, творчих розповідей.

Кому не відомі лічилки «Котилася торба...», «Еники-беники» або скоромовка «Жук ліз, ліз, ліз, не виліз і зліз». У повсякденному житті дитину потрібно спонукати до створення оригінальної словесної творчості. У дітей дошкільного віку спостерігається своєрідний потяг до звукового римування, підбирання римованих слів: стіл – віл, хата–вата, мак – рак. Дитина може підбирати співзвучні пари слів, не стомлюючись досить довго. Це корисна словникова вправа..

Вправи дітей у римуванні стимулюють складання віршів. Уже на шостому році життя більшість дітей на основі засвоєних слів починає складати свої перші дитячі вірші.

Коллективна словесна творчість виступає у створенні колективних монологів, повторів, віршів, казок за домовленістю. У груповому мовленні є ведучий, який швидко придумує нові слова і дії. До колективної словесної творчості належать також народні ігри («А ми просо сіяли...», «Коло»), дражнилки, ігри-драматизації.